

SISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 6 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétféle és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XX. évfolyam 233. szám.

Nagyvárad.

Csütörtök 1914 Október 8.

Megtisztították

Máramarosszigetet az oroszoktól.

Ha az volt az oroszok célja a betörésekkel, hogy az ország északi felvidékének egy részén pánikot idézzen elő, ezt a célját elérte, de többet semmit, legfeljebb még azt, hogy vagy 8—10 ezer orosz nem látja többet az atyuska birodalmát, hanem magyar földben várja csendesen a feltámadásra hívó harsonát.

Tagadhatatlan, hogy a pánik némileg Nagyváradon is tapasztalható volt, azt legjobban az ide menekültek okozták, akik talán érthető ijedelemből, rémesebb-nél-rémesebb dolgokat meséltek az oroszok betöréséről, anélkül, hogy egyetlen muszkát láttak volna.

Ezek a szerencsétlenek megrémítették nemcsak önmagukat, de a város lakói közül is sokakat, akik a rémes elbeszélések hallatára úgy megijedtek, mintha már a száldobágyi dombokon, vagy a bihari Hágón ereszkedtek volna le a kőzások, hogy ellepjék Nagyváradot.

Ilyen körülmények között ért-

hető érdeklődéssel várt és fogadott a közönség minden hirt, amely a betörésekről szólt.

Tegnap kora délután egészen autentikus hír érkezett a belügyminisztertől úgy Hlatky Endre, mint dr. Miskolcay Ferenc főispánhoz.

A belügyminiszter rövid, de annál öröndetesebb távirata a következő szövegű:

Értesitem, hogy csapataink Máramarosszigetet visszafoglalták. E hír a lakosság megnyugtatóására közhírré teendő.

Belügyminiszter.

Hlatky Endre főispán a távirat vétele után azonnal intézkedett, hogy ez az öröndetes és megnyugtató hivatalos híradás a lakosság tudomására jusson.

Alig egy óra múlva már a falakon és egyéb hirdető helyeken a következő falragaszokból értesült a közönség a megnyugtató öröndetes eseményről:

Polgártársak!

Nagyvárad város közönségének ez uton hozom tudomására a nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszter ur azon hozzám intézett értesítését, melyben megbízást nyertem arra is, hogy a közönség megnyugtatóására közhírré tegyem, hogy

csapataink Máramarosszigetet elfoglalták s onnan az orosz csapatok kivonultak.

Ezen öröndetes hirt azzal van szerencsém közzé tenni, hogy a közönség az örömhöz csatlakozva az események iránt eddigi bizalmát ezentul is tartsa meg.

Nagyvárad, 1914. október 7.

Hlatky Endre

Nagyvárad város főispánja.

A főispán értesítésének meglelt a várt hatása. A közönség körében leirhatatlan örömet okozott s bizalmat keltett.

A menekültek most már akadálytalanul és félelem nélkül visszautazhatnak elhagyott otthonukba.

Az öröndetes hír részleteiről távirataink szólnak. Valamennyi táviratból az derül ki, hogy csapataink Máramarossziget körül igen alapos tisztogatást végeztek és a betolakodott muszkákkal megismertették a magyar fegyverek erejét.

A hadjárat óriási méretei mellett a máramarosi betörés voltaképp csak epizód; de ránk magyarokra nézve rendkívül megnyugtató az eredmény, hogy az orosz betörőket véres fejjel vertük vissza. Az oroszoknak ezzel a betöréssel nyilván csak politikai céljuk volt; politikai jelentősége nagy tehát annak a ténynek, hogy az oroszok rettenetesen felsültek s a parádés támadás csufos vereségbe fuladt.

A visszavert orosz sereg látványa igen jó emlékeztető lesz bizonyos elemeknek.

*

Tudósításaink a következőket jelentik:

Máramarosszigetről kivertük az oroszokat.

Budapest, október 7. (Saj. tud.) Csapataink ma bevonultak Máramarosszigetre.

Budapest, október 7. (Saj. tud.) Máramarosszigeten a csapataink meglepetésszerűen támadtak az oroszokra. Az oroszok futva menekültek. Ágyaik nagyrésztét pedig a Tiszába dobták.

Máramarosszigeten megkezdik a hatóságok működésüket.

Budapest, október 7. (Bud. Tud.) Csapataink a Máramarosszigetre való bevo-

Hósapkák és kézvédők.

Dr. Miskolcay Ferencné öméltósága megbízásából értesitem a nagyérdemű hölgyközönséget, hogy a Vörös Kereszt céljaira szükséges **kötőgyapju-fonalak** ismét nagy mennyiségben megérkeztek, melyeket a jótékony cél érdekében kilónként 10, 12 és 14 koronáért árusítok. **Czillér Imre.**

nulás után az oroszokat Nagybooskóig üldözték.

Máramarosszigeten a közigazgatási hatóságok megkezdik újból működésüket.

Nyolcezer orosz temetnek.

Budapest, október 7. A Budapesti Tudósító jelenti: **Hivatalos jelentések szerint Máramarosszigeten csapataink a betört orosz seregeket megverték és azt eddig már Nagybooskóig üldözték. A közigazgatási hatóságok Máramarosszigeten még a mai nap folyamán megkezdik rendes működésüket. Az uzsoki hágnál, a minapi harcok alkalmával, elesett orosz katonák temetése még folyik. Eddig nyolcezer orosz holttestet temettek el. (A miniszterelnökség sajtóosztály távirata.)**

Uzsokon túl vertük az oroszokat.

Budapest, október 7. (Saj. tud.) Az Est távirata szerint az ellenség egyik szárnyát Uzsokon túl, a másikat Benyovába visszavertük. Uzsoknál kétszáz foglyot és tizenegy ágyut zsákmányoltunk.

Uzsoknál megsebesült katonáinkat Kasára szállították. Az uzsoki harcok halottait, köztük nyolcezer orosz katonát, most temetik.

A Debrecenből ok nélkül elmenekülteket nem fogadják vissza.

Budapest, okt. 7. A Magyar Kurir debreceni tudósítója táviratozza: A közigazgatási bizottság mai ülésén dr. Domahidy Elemér főispán elnökölt, aki közölte a bizottság tagjaival, hogy hozzája érkezett hiteles hírek szerint Máramarosvármegyében az oroszokkal Szurdoknál és Hosszmezőnél voltak nagyobb csaták, melyekben csapataink leverték az ellenséget. Teljes bizonyossággal megállapítást nyert, — mondta a főispán, hogy a Máramaros megyébe betört oroszok száma 16—18 ezer. Ez ellen a sereg ellen jelentékeny haderőnk vonult fel és igen jelentékeny haderőnk az oroszokat a Visó völgyébe szorította vissza. Majd azt is kijelentette a főispán, hogy Nagybánya és Felsőbánya körül orosz csapatok nem voltak.

Az ülésen az is szóba került, hogy Debrecenből igen sokan menekülnek és ezzel riadalmat okoznak a lakosság körében. A főispán kijelentette, hogy a város legközelebbi közgyűlésére indítványt fognak benyújtani olyan értelemben, hogy azokat, akik a várost ok nélkül elhagyják, nem fogadják a városba visszaengedni.

A közigazgatási bizottság tárgyalta még Nagy József pénzügyigazgató jelentését is. E jelentés szerint a hadbavonultak hátrahagyott családjainak segélyezésére az állam Debrecen városában naponként 3734 korona 10 fillért oszt ki 2361 család között, Hajdúmegye területén pedig 7019 család között napi 9748 korona kerül kifizetésre. A pénzügyigazgató jelentése szerint az adók igen szépen folynak be.

Biharmegye a múlt hóban.

Beöthy László a közigazgatási-bizottság ülésén.

Tegnap délelőtt 9 órakor tartotta meg Biharvármegye közigazgatási-bizottsága október havi ülését. Az ülésen Miskolczy Ferenc dr. főispán elnökölt. A jelen voltak között ott volt Beöthy László kereskedelmi miniszter is, aki egy érdekes személyesügyben fel is szólalt. Az ülésről tudósítónk a következőket jelenti:

Miskolczy Ferenc főispán elnöki megnyitó szavai után Keszthelyi Zoltán vármegyei főjegyző terjesztette elő az alispán szokásos havi jelentését, melyet rövidesen tudomásul vett a bizottság. Ezután a szakelődők tették meg jelentéseiket.

Hat községben lépett fel a kolera.

Móricz Ernő dr. megyei főorvos általános érdeklődés közepette terjesztette elő ezután jelentését. A főorvos jelentése méltán keltette a szokottnál nagyobb figyelmet, mert a főorvostól, mint a legilletékesebb tényszerűtől hallottunk a vármegye területén uralkodó kolera járványról adatokat. E szerint a kolera Békésvármegyéből terjedt át Biharvármegyébe is. A megfertőzés úgy történt, hogy a Körösmentén dolgozó kubikos munkások a Körös vizéből ittak s ettől betegedtek meg. A megfertőzött munkások elárasztották Komádi községet, ahol a megbetegedés napján két kubikos azonnal meghalt. Komádiiban összesen hat ember betegedett meg. Ezek közül négy meghalt és kettő most is ápolás alatt van. A veszedelmes betegség a Körösmentén tovább terjedt. Komádi után Magyarhomorogon lépett fel a kolera. Itt megbetegedett 2 ember, ezek közül meghalt egy. Ezután Körösnagyhársányban lépett fel 3 esetben a kolera. Meghalt 1 ember, ápolás alatt van 2. Köröstarjánban és Körösgyereken 2 kolera gyanús eset fordult elő. Vizesgyánban szintén felütötte fejét a veszedelem. Az elősorolt községek után meg lehet állapítani, hogy a Körös van megfertőzve. Ez részben szerencsésnek is mondható, mert a Körös vizének elzárása által a veszedelem tovább terjedésének útja ha nem is teljesen, de jó részt el van zárva. A hatóságok a legmesszebbmenő óvintézkedéseket foganatosították. A megfertőzött községekben megalakították a járványbizottságokat, melyeknek szigorú működése lehetetlenné teszi a baj tovább terjedését. Az inficiált községekbe járványorvost kértek a minisztertől.

Miskolczy Ferenc főispán sajnálatosnak tartja, hogy a kolera Biharvármegyében is fel lépett. Helyesli, hogy a megfertőzött községekbe járványorvosokat kértek a minisztertől, de tudomása szerint a miniszter nincs abban a helyzetben, hogy járványorvosokat küldjön, mert az orvosok nagy része a hátréren van elfoglalva. Ebben a nehéz időben a társadalomra, az intelligenciára vár a nagy feladat, hogy a baj terjedését megakadályozzák.

A keleti marhavésztől mentes a vármegye.

Kellner György főállatorvos terjesztette elő ezután jelentését az állategészségügyre vonatkozólag. A jelentés szerint Biharvármegyében 8195 takonykórral fertőzött ló volt a múlt hóban, ami lóállományunkra nézve ma a háborus időben kétszeres veszteség. A baj azonban ma már csaknem mindenütt megszűnt.

Miskolczy Ferenc főispán kérdést intéz a főállatorvoshoz, hogy a keleti marhavész, mely Bulgáriában és Oroszországban oly rettenetes pusztításokat vitt véghez, Biharvármegyében nem ütötte-e fel a fejét?

Kellner György örömmel jelenti be, hogy a vármegyében egyáltalán nem fordult elő keleti marhavész.

Az állatorvos jelentése után a pénzügyigazgató terjesztette be jelentését az adóbefizetésekről. A pénzügyigazgató jelentése szerint az adóbefizetés kedvezőnek mondható.

Baróthy Pál királyi ügyész jelentette ezután, hogy a kolerajárványra tekintettel megtiltotta a foglyok látogatását és újabb foglyoknak a fogházba való szállítását.

Vasady Lajos tanfelügyelő számolt be végül arról, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 18 esetben államsegélyt nyújtott. A vármegyében Atyás, Keszteg, Papfalva, Vámosláz és Timód községekben az iskolákban szünetel a tanítás, mert a tanítók háboruba mentek. Örömmel jelentette még a tanfelügyelő, hogy a miniszter Tripón József bánlakai görögkeleti tanítónak a magyar nyelv tanítása terén elért sikereit elismerésül a Kalmár féle alapból 150 koronát adományozott.

Ki legyen az érmihályfalvi uti-bizottság elnöke?

A szakjelentések tudomásul vétele után áttértek a tulajdonképeni tárgysorozatra. Az első jelentős vitára Dobozy Kálmán érmihályfalvi fősolgabíró felebbezése szolgált alapul. Fráter Barnabás alispán ugyanis érmihályfalva—margittai uti utibizottság elnökévé dr. Halász Elemér margittai fősolgabírókat nevezte ki. A kinevezés ellen Dobozy Kálmán felebbezést adott be a kereskedelmi miniszterhez, honnan a közigazgatási-bizottsághoz küldték le az ügyet azzal, hogy a bizottság hozzon benne határozatot.

Keszthelyi Zoltán főjegyző a felebbezés elutasítását véleményezi.

Miskolczy Ferenc főispán kijelenti, hogy tekintettel arra, hogy a kérdéses ut nagyobbik része a margittai járásban van, ennek az uti bizottságnak mindig a margittai fősolgabíró volt az elnöke. De különben elfogadott hivatali álláspont, hogy a felsőbb hatóság joggal hozott határozatát alsóbb hatóság felebbezéssel meg nem támadhatja, mert ez a közigazgatás elzúllására vezetne. Mindekinnek jogában állott volna az alispáni kinevezést megfelebbezni csak éppen a fősolgabíróknak nem. Javasolja, hogy a fősolgabírói felebbezést egyszerűen utasítsák el.

Wallner Ödön megyei főügyész osztja a főispán véleményét, de a határozatot meg kell hozni, mert erre a kereskedelmi miniszter utasította a bizottságot.

Beöthy László kijelenti, hogy teljes mértékben helyesli a főispán álláspontját. Most tulajdonképen bizalmi kérdéssről van szó. A kinevezés ugyanis az alispánnak discretionális joga. A felebbezésnek helye tehát senki részéről sincs.

A közigazgatási bizottság ezzel az indokolással hozta meg határozatát.

Végül a központi alap költségvetését állapították meg. A háborúra való tekintettel a költségvetést a lehető legszűkebb korlátok közé szorították és csak egy évre állapították meg.

Ezután több kisebb ügy elintézésével az ülés véget ért.

x **Hangszerek csoda olcsó árban.** Hegedű 7 koronától. Vonók, tokok. Világhírű húr különlegességeim, Rádium, Róma, Bohémia gyártmányok. Gramafonok, lemezek, hangdobozok, rugók. Az összes hangszerek javítása eddig nemlétező olcsó árban. Ugyanott egy új modern divány jutányos áron eladó. Simon Gyula hangszerkészítő Rákóczi-ut 22.

A világháború.

A német hadsereg hadműveletei a francia és orosz hadszíntéren.

Berlin, okt. 7. (Hivatalos jelentés.) A nagyfőhadiszállásról hivatalosan jelentik október 6, esti 10 órai kelettel:

A franciáknak jobbszárnyunk ellen folytatott átkarolási kísérletei következtében a harc vonal egészen Arrastól északra terjed ki.

Éleink Lillétől nyugatra és Senehtől nyugatra ellenséges lovasságra bukkantak. Az Arras—Albert—Roye vonalon át megkezdett ellentámadásainkban még nincs döntés. Az Oise és Maas közötti harc vonalon, Verdunnál és észak Lotharingiában a viszonyok változatlanok. Antwerpenből sincsen ma különösebb jelenteni való.

A keleti harctéren a Suvalki kormányzóóságban megállapították az oroszok előnyomulását Kelet Poroszország ellen Suvalkinál tegnap óta eredményesen támadjuk az ellenséget. Orosz—Lengyelországban a német csapatok e hó negyedikén kiverték az Opatow és Ossowiecz között levő megerősített hadállásaikból az orosz testőrlovandárdart.

A mai napon körülbelül háromezer embert foglyul ejtettek és azoktól több gépfegyvert és ágyut zsákmányoltak. E hó 5-én harmadfél orosz lovas hadosztályt és az ivangorodi főtartalék részeit Radomnál megtámadtuk s visszavetettük Ivangorod felé. (A miniszterelnökség sajtóosztályától.)

A németek Antwerpen előtt.

Budapest, okt. 7. (A sajtóbizottság engedélyével.) **Stockholmból táviratozzák: Antwerpenből délre az egész külső várerőd német kezekben van. A tizenhárom kilométeres belső műveket október negyediké óta nehéz tűzéréség bombázza. A német ágyuk most alig 18 kilométernyire állanak a legfontosabb kikötői építkezésektől.**

Guize, Antwerpen főparancsnoka felhívást intézett a lakossághoz, hogy előkészítse az ellenség közeledtére. A főparancsnok felszólítja a lakosságot, hogy nyugodtan viselkedjék.

Francia jelentés a harcokról.

Budapest, okt. 7. (A sajtóbizottság engedélyével.) **Milanóból táviratozzák: A francia vezérkar ezt a jelentést adta ki:**

Balszárnyunkon Cise-től északra heves csata folyik. Az eredmény egyelőre eldöntetlen. Nehány ponton vissza kellett vonulnunk. A helyzet változatlan.

Párisból kiutasították a szociálista vezéreket.

Budapest, okt. 7. (Cenz. táv.) **Berlinből jelentik: Gallieni tábornok, Páris főparancsnoka kiutasította a francia fővárosból a szociáldemokrata párt valamennyi vezérét, köztük öt kép-**

viselőt is kormányellenes agitáció miatt.

Csingtaunál a németek visszaverték a japánokat.

Budapest, október 7. (Saj. Tud.) **A B. Z. am Mittag külön tudósítója jelenti: Gyalogosági sáncok ellen intézett első rohamnál az egyesült japán és angol csapatokat visszavertük. Az ellenség 2500 embert veszített. A német aknák ágyuk és gépfegyverek hatása megsemmisítő volt. A szövetségesek jobbszárnyát a Kaiserin Elisabeth osztrák-magyar cirkáló és a jaguár nevű német ágyunaszád hatásosan bombázta. A németek veszteségeit csekélynek mondják. A japánok erősítéseket várnak Japánból.**

Francia lelkészek német hadifogságban.

Budapest, október 7. (Saj. Tud.) A francia hadseregben 1200 nál több lelkész, közöttük két püspök szolgál. Ezek közül a lelkészek közül többen német hadifogságba kerültek. Bissing, a hetedik német hadtest parancsnokló tábornoka, a paderborni püspök kérésére, ezekkel a francia lelkészekkel szemben a legmesszebbmenő előzékenységet tanúsította. A Senne-táborban levő és katonai egyenruhát viselő francia lelkészek ugyanis, a német hadosztály tábori lelkészének panaszkodtak helyzetük elviselhetetlensége miatt, minthogy saját francia fogolytársaik részéről nap-nap után, kora reggeltől késő estéig a gunyolódásnak és sértegetésnek vannak kitéve, lelkészi hivatásuk miatt. A német páter erről jelentést tett a paderborni püspöknek, aki a maga részéről a hadvezetőség előtt kijelentette, hogy ezeket a fogoly lelkészeket kész valamelyik püspöki intézetben elhelyezni. Bissing tábornok bizonyos feltételek mellett a legelőzékenyebb formában hozzájárult a püspök ajánlatához, mindössze azt kötötte ki, hogy a fogoly lelkészeket szigorú katonai felügyelet alatt tartásuk. Ez az intézkedés a németbirodalom katolikus köreiből nagy meglepetést és őszinte hálaérzést keltett.

Poincaré és a cár a főhadiszálláson.

Budapest, október 7. (Tud. cenz. táv.) **Rotterdamból táviratozzák: Poincaré és Miklós cár a főhadiszállásra indult.**

Poincaré tegnap utazott el Bordeauxból. A köztársaság elnöke a hadügyminiszter társaságában hagyta el szállóját s autón utazott. Viviani miniszterelnök Bordeaux-n kívül csatlakozott hozzájuk. Az egész menet tizennégy autóból áll.

Figyelemreméltó, hogy Poincaré táborba utazása egyidőben történik a cáréval, tehát valószínűleg közös megbeszélés alapján történt az elhatározás.

Budapest, október 7. (Tud. cenz. táv.) **Pétervárról jelentik: Amikor a cár a főhadiszállásra utazott a palota előtt összegyűlt tömeg ezt kiáltotta:**

— Berlinbe és Bécsbe!

A cár adjutánsa így válaszolt: — Nincs emberi erő, mely nekünk ellenállhatna.

A németek újabb győzelme az oroszokon.

Berlin, okt. 7. (M. T. I.) **A német sereg megszállotta Tauragent városát a kownói orosz kormányzóóságban.**

A külügyminiszter fia ujonc.

Budapest, okt. 7. (Tud. cenz. távirata.) **Bécsi távirat jelenti: gróf Berchtold külügyminiszter fia Berchtold Lajos önként jelentkezett ujoncnak. A hatodik dragonos ezredhez osztották be.**

A perzsa csapatok betörték Oroszországba.

Budapest, okt. 6. **Konstantinápolyból jelentik: Sadr Malik kán, perzsa hadvezér csapataival átlépte az orosz határt és a Kaspi-tenger környékén nagy ütközetben megverte az orosz hadakat. Kazulagacs és Lenkoran mellett. Az oroszok számos ágyút, sok fegyvert és embert veszítettek a harcokban.**

Zendülés a szerb hadseregben.

Szofia, okt. 7. **Az Utro legutóbbi száma jelenti Nisből: A 17-ik gyalogezred legénysége között forradalom ütött ki. A fellázadt katonák agyonlőtték Budonovits dandárparancsnokot, aki történetesen az ezrednél tartózkodott, továbbá Malevits ezredest, a 17-ik szerb gyalogezred parancsnokát és számos katonatisztet. A legénységgel az ellenük vezényelt ezredek sem bírnak.**

A szerb kormány elmenekült.

Budapest, okt. 7. (Bud. Tud.) **A szerb kormány elhagyta Nis-t és Úszkúbbe menekült.**

A Narodna Liszt érdekes cikke.

A Magyar Kurir jelenti: A szerb sajtó úgy látszik, nem áll már olyan szigorú cenzura alatt, mint eddig. Legalább erről tanuskodik a Nisben megjelenő Narodna Liszt című lapnak alábbi cikke, melyet egy szófiai honfitársunk fordított le magyarra:

— Az orosz offenzíva kudarcot vallott. A francia és angol hadsereg pedig majdnem teljesen leverve, nem is említve Belgiumot, amelyet Európa térképéről már ugyszólván letörölt a németek ellenállhatatlan ereje. Emellett a Balkánon a hármass blokk megalakulása, úgy látszik befejezéséhez közeledik. Ahelyett, hogy iparkodtunk volna mindenáron egy nekünk megfelelő Balkán-blokkot létesíteni, megcsinálták ezt nélkülünk a törökök, románok és bolgárok. Pedig ez a blokk csak Ausztria-Magyarország erősségét jelenti. De jelenti egyúttal a hármass entente gyengeségét is, amely nem képes Németország és Ausztria-Magyarország erejével megbirkózni.

— Az orosz diplomácia minden erőfeszítése ellenére sem tudta Törökországot, Romániát és Bulgáriát megtéveszteni vagy megijeszteni. Hiába, megfertőzött közvéleménnyel nem lehet józan és okos politikát követni. . . . Hogy ki a felelős azért, hogy Szerbia is Belgium sorsára fog jutni, már most meg lehetne állapítani, csak a józan megfontolás útjára kellene lépni azoknak, kik a romlást felidéztek. . . .

— Az áramlatot — írja a szerb lap —

amely a mai bűnös állapotokhoz vezetett, rövidesen el fogja seperi egy erősebb ellenáramlat, amely hivatva lesz megállítani az ország szekerét, még mielőtt a végpusztulásba fullad. Itt most már gyorsan cselekedni kell. Nincs tovább helye a leplezett hazugságoknak. Nyilják ki a szemé minden szerbnek, hiszen mindenkivel elhagyatva, ellenségekkel körülvéve állunk egyedül. Fogjunk tehát össze, talán még ez az egy segethet rajtunk . . .

A többi lapok is egészen szabadon írják Szerbia állapotáról és egyre erősebb hangok hallatszanak a Pasics kormány ellen, sőt a Karagyorgyevics dinasztia ellen is, amely az országot végromlásba kergette.

Első próba a Szigligeti-színházban

Az új társulat. Lelkes hangulat a színpadon. Akik itt maradtak és akik megérkeztek.

Tegnap délután három óra tájban nagyon megélenkült a Bazár utca. Mint a nyugalom és béke idejében, sok hölgy és ur beszélgetett és nevetgált a színházi oldalon. A háboru kitörése óta ez volt az első nap, amikor a Thália temploma előtt színésznők és színészek nagy számmal jelentek meg. És jól esett őket úgy együtt látni. A csöndes téli esték emléke lepte meg a járókat, a tapsviharos kacagásos színházi esték emléke.

Feeske távozás idején tér vissza a színtársulat. Most azonban már október egész hideg szele fujdogált, amikor a legelső bérlet felhívás megjelent. Bizony a háboru, a háboru.

Tegnap volt az első próba, még pedig a szezon nyitó „Mihály pópa leánya“ aktuális drámából. A darabról most nem írunk, majd bemutató után. Ellenben írunk a társulatról, különösen pedig az új tagokról.

Amint a színházba lépünk, egy nagy csoportban állanak: a direktor, Sik, Tóth, Leöwey, Varsa, Tompa, Medgyaszay és egy hölgy. Mind ismerősök, csak a hölgy arca ismeretlen. Vank Pista felvilágosít: *Retteghi Margit* az új drámai hősnő.

Rövid megfigyelés után a következőket lehet megállapítani:

Retteghi Margit nagyon szép, organuma lágy, rendkívül megkapó, meleg és színes. Beszélni tisztán, feltétlenül és értelmesen beszél. Néhány mondatából, amit a szerepből mondott ezeket megállapíthattuk, úgy hogy leszögezhetjük azt, hogy Retteghi Margit kiforrott művésznő, aki a legelső szereplésével meghódítja a közönséget.

Próba közben feltűnik egy új női arc, akit azonban már sokan ismernek a színpadról. *Lakatos Ilonka*. Minden este ott láttuk a szereplők között. Pajzsán jó kedvével, rendkívül kedves és közvetlen játékkal, tisztán csengő kellemes hangjával, tánc-tudásával sok-sok forró sikert fog aratni. El is várjuk a rendezősegtől, hogy állandóan foglalkoztatni fogják ezt az ügyes és fejlődés-képes művészeleányt.

A férfiak közül már többen megérkeztek. *Lévai Farkas Pált* már sokan ismerik. Tavaly a Vigadóban rendezett művész-estélyei és a „Faun“-ban való vendégszereplése alkalmával bebizonyította, hogy megértő rutinizott színész. *Bretán Miklós* baritonista elegáns fiatalember. Ha a hangja is olyan kifogás-

talán mint az eleganciája határozott nyereséget jelent a szerződésében. *Perényi Kálmán* a legfiatalabb. Tenorista ő és akik ismerik azt mondják, hogy gyönyörű hangja van és nagyon ügyes színész. Majd meglátjuk.

A többi tagok még nem érkeztek meg. *Feszti Irén* első szubrett még Budapesten van, de a legelső operett próbára megérkezik.

A régiiek frissek és egészségesek. Hangulatuk általában lelkes, amire különben szükség is van, hiszen a színészek feladata most a nehéz napokban kétszeresen szép.

Munkatársunk beszélgetett *Retteghi Margittal*, aki barátságos közvetlenséggel ezeket mondta a városról, terveiről és programjáról:

— Nagystilűnek találom a várost, néhány részlete egyenesen a fővárosra emlékeztet, ami — elképzelheti mennyire kellemes nekem, aki Pestről való távozásom után azt hiszem sohasem szokom meg a vidéki várost.

— Minden igyekezetem az lesz, hogy ennek a szép városnak közönségével megszerettessem magamat, mert aztán — úgy hallottam az eltávozottaktól — a váradiak hűségesek azokhoz, akiket kegyeikbe fogadtak. A társulat tagjait kedvesen barátságosnak, a direktoromat jóságosnak találom. Szépnek, napfényesnek, tarkán népesnek pezsgően élénknek látom. Többet nem mondok, de így is megfeledeztem egy jó régi, erdélyi közmondásról: nyugtával dicséred a napot!

Várjuk az első előadásokat, hogy végleges véleményt alkothassunk az új gárdáról.

Nem halasztják el a képviselő választók névjegyzékének végleges összeállítását.

A belügyminiszter rendelete.

Tegnap megírta a Tiszántúl, hogy a vármegyében összeállított képviselő választók névjegyzéke nagy meglepetést idézett elő. A névjegyzék ugyanis több mint 11000 választóval tartalmaz kevesebbet, mint a hogy a miniszter tervezte. A nagymérvű különbözetnek természetesen a háboru az oka.

A névsor ezek szerint nem tökéletes és így nem szolgálhat elfogadható alapul egy képviselőválasztás alkalmával. Felmerült a gondolat, hogy célszerű volna, ha a névjegyzéket egyelőre félretennék és a régi összeírás alapján tartanák meg majd a választásokat.

Erre azonban most már egyáltalán nem lehet kilátás. Tegnap ugyanis a belügyminiszter rendeletet küldött Biharvármegye központi választmányához. E rendeletben a leghatározottabban kijelenti a miniszter, hogy a névjegyzék végleges összeállításának elhalasztását semmi esetre sem engedélyezheti.

A belügyminiszternek ugyanis nincs joga rendeletileg foganatosítani az elhalasztást, mert ezt a törvény a legvilágosabban tiltja.

A halasztást tehát csakis törvényhozási felhatalmazás alapján rendelhetné el.

A törvényhozás azonban nem hozhat ily határozatot, mert a jövő évben foganatosítandó általános képviselőválasztás alkalmával nem rendelkeznének törvényes alapul szolgáló névjegyzékkel. Ugylátszik, hogy a belügyminisztériumban ez időszert még foglalkoznak azzal, hogy megtartják a képviselőválasztásokat.

A nagymérvű hiányokról elismeri a belügyminiszter, hogy azok a hadbavonult polgárság nagyszáma folytán keletkeztek. Ezekre azonban utasítja a miniszter a polgári hatóságokat, hogy ők képviseljék a polgárok érdekeit és a felszólamlás idején a polgárság jogainak megvédelmezését tekintsék hivatalos kötelességüknek.

SZÉCHENYI JENŐ PRAELATUS temetése.

Tegnap délelőtt ment végbe *Széchenyi Jenő* pápai főpap, apát-kanonok temetése nagy részvét mellett és impozáns gyászpompával. A temetést dr *Belopotoczky Kálmán* v. b. t. t., nyug. tábori püspök végezte fényes segédlettel. A temetésen a nagyváradi lat. szert. káptalan összes tagjai részt vettek az egyházi menetben a nagyváradi klerus számos tagjával.

A temetésen előkelő nagy közönség jelent meg. Ott voltak: *Hlatky Endre* főispán, *Rimler Károly* polgármester, *Mangra Vazul* püspöki helynök és *Rednik Gábor* orsz. gy. képviselő, a Gazdasági és Iparbank igazgatóságának képviselőjében *Rád Ödön* kir. tan., a biharmegyei közpörház igazgatósága, dr *Bozóky Alajos*, dr *Wallner Ödön*, *Szmetka L. Ödön*, *Kovács S. János*, *Gedeon Alajos*, *Lopussny Gyula*, *Brém Lőrinc*, *Kozáry Gyula*, *Schweiger Ede*, *Petry Gyula*, *Kertész Miksa*, *Vizy Lénárt*, *Lacsny Ince*, *Heinlinger József*, *Imrik S. Zoltán*, dr *Némethy Gyula*, *Szilágyi Dózsa*, *Erődy Béla*, dr *Lestyán Endre*, *Halász Gyula*, *Szabó Ferenc*, *Beleznay Antal*, dr *Knecht János*, dr *Maruzek Gyula*, *Balogh Kálmán*, a nagyváradi káptalani uradalom tisztikara: *Ringelhan Lajos* főtitkár élén, *Hraniczky Károly*, *Maros Gábor*, *Kolthay Kornél*, dr *Imrik Gusztáv*, dr *Krüger Aladár*, dr *Papp Károly*, *Sürger Bertalan*, *Kardos Kálmán*, *Ferdényi Olivér*, *Stark Gyula*, *Rózsa Anabrus*, *Gilnreiner Adolf*, *Domokos Andor*, *Szamorovszky Rezső*, *Resch Mihály*, *Országh Antal* és még számosan.

A temetési szertartás befejezésével a művészi kivitelű érekeporsót remek üveges gyászhintóra tették és megindult a menet a székesegyházba, hol a koporsót ravatalra tették a székesegyház kupolája alatt. A ravatal fölé díszes menyezet volt vonva, mely köré a temetési díszörség állott fel. A koporsót a káptalani uradalom tisztikara vette le a díszkocsiról s helyezte ravatalra.

A gyászmisét dr *Belopotoczky Kálmán* nagyprépost tartotta teljes segédlettel s a székesegyház énekkara művészi precizitással megható egyházi zeneműveket adott elő. A nagymise után a pályaudvarra vitték a halottat nagy gyászpompával, a gyászmenetben nagyon sokan vettek részt. A pályaudvaron már készen álló vasuti kocsiba he-

lyezték a koporsót és a délutáni személyvo-
nattal Zomborba vitték, hol a temetés pé-
nteken délelőtt lesz.

Koszorukat a következők küldték:

Testvér — a jó testvérnek. Felejthetetlen
Jenő bácsinak — Teréz huga. Az igaz ba-
rátnak — Miskolezy Barnabás. Igaz tiszte-
lete jeléül dr. Fráter Imre. Biharvármegye

közközháza felügyelő-bizottsága — szeretve
tisztelt Elnökének. Régi személyzete — felejt-
hetlen jó gazdánknak.

A diszes temetést, ugyszintén az el-
hunytak Zomborba való szállítását Veisz-
lovits Adolf és fia első nagyváradi temetke-
zési vállalata elismerésre méltó figyelemmel
és pontossággal rendezte.

Szemtanu Szerbia pusztulásáról.

Tizenkét nap a kétségbeesés hazájában. — A banditák és a járványok otthona a szerb föld. — Fakéregből készült kenyéren él a középosztály.

Minden nap olvashatunk valamit a szerbiai állapotokról. Hűségesen beszámol-
nak a lapok a miniszterelnökségi sajtóosz-
tály tudósításai alapján arról, hogy Szerbiá-
ban nem kapnak zsoldot a katonák, a nép
között kolera, tifusz dühög és a drágaság
elviselhetetlen. Mindezekről eddig szük
szavu táviratok szóltak, amelyek néhány
sorban összeszorítva voltak kénytelenek ezt
a ránk nézve rendkívül érdekes és fontos
dolgát tárgyalni. A közönség nem is alkot-
hatott hű képet a szerbiai viszonyokról ezek
miatt a rövid táviratok miatt.

Munkatársunknak tegnap alkalma volt
egy Szerbiából elmenekült magyar állam-
polgárral beszélgetni, aki négy nappal e-
zelőtt hagyta el a feldult országot és Bulgá-
rián, Románián keresztül nagy viszontagsá-
gok között Nagyváradra utazott. A mene-
kült magyart Hanz Vilmosnak hívják, fog-
lalkozása könyvkereskedő segéd. Évekkel
ezelőtt ment ki Szerbiába és Nisben Luga-
rics Stjepan üzletében nyert alkalmazást.

Hanz Vilmos egészen fiatal ember, aki
vézna testalkatával alig tűnik fel 19 éves-
nek, de a legutóbbi 2 hónap borzalmai és
viszontagságai szántottak mély barázdát az
arcára és homlokára, mintha legalább 40 év
volna már a háta mögött.

A könyvkereskedők rendszerint intelli-
gens emberek, mert hiszen állandóan köny-
vekkel foglalkoznak. Hanz Vilmosnak van-
nak érdekes meglátásai, amelyek leírása után
mint nyitott képes könyv fog előttünk fe-
küdni Szerbia.

Julius 28-án Nis minden lakója az uteán
volt. A házak falát bámulták, kiabáltak és az
asszonyok a fejüket csóválva sirtak. A moz-
gósítási plakát függött a házak falain. Már
kora délelőtt elrendelték a mozgósítást. A
férfiak még csak belenyugodtak az új hábo-
ruba, mert tetszett nekik, hogy a „svába“
ellen mennek és főleg, mert akkor biztak
még az oroszok segítségével, az asszonyok
azonban nagyon sopánkodtak.

Gyorsan ment minden. A tartalékosokat
hamarosan ellátták fegyverrel és vitték a vo-
natok a Száva partjára. Még a hadüzenet
meg sem történt, a Nisben megjelenő lapok
öles betűkkel hirdették, hogy *Zimony elesett*
és a szerb sereg Szabadka, illetve Szeged
felé vonul. Sokat irtak Ófelsége haláláról,
sokat a horvátok, oláhok, szerbek és rutének
láadásáról, de legtöbbet az álgyőzelmekről.
Örült mindenki és nagyokat táncoltak ittak
a monarchia megsemmisítésének örömeire.

De bizony nagyon rövid ideig tartott ez
a rózsás állapot. Sok sebesültet hoztak a

vonatok és Belgrádból rengeteg menekülő
érkezett. Nisben komolyodni kezdtek az
areok.

Az élelmiszerek drágulása gyorsan, de
biztosan haladt. A gazdagok összevásároltak
minden készletet, a szegényebb osztály csak
kenyeret evett és vizet ivott már akkor is.
Mikor Sabác elesett, minden házra fekete
lobogót tüztek. Alig volt esalád, akinek egy-
két hozzátartozója el nem esett volna abban
a rettenetes ütközetben. A lapok presszimi-
tikusabbak lettek, mert a veszteségi kim-
tatás a sabáci csata után 17 ezer sebesültet
és kilencezer halottat tüntettek fel.

Most, amikor Hanz Vilmos megszökött,
már türethetetlen volt a helyzet Nisben. Szá-
zával haltak meg kolerában az emberek. A
sebesültek ott fetrengtek az utca kövezetén,
mert már a magánházakba nines hely szá-
mukra. *Orvos nincs.* Akik voltak, legna-
gyobb részt görögök, azok megszöktek, mert
nem kaptak fizetést. Egy kiló kenyeret már
akkor K 40—60 f.-ért lehetett csak kapni,
burgonya, eukor és só teljesen kifogyott, a
kutak vize pedig meg van fertőzve, mert
a szerb különben is rendetlen, hát még most
amikor minden második ember sebesült vagy
beteg.

Az utcákon rettenetes jelenetek játszód-
nak le. Faluról, vagy tanyáról bejönnek a ki-
éhezett asszonyok vagy egészen öreg fér-
fiak és egyszerűen leütik, vagy leszurják
a járóelőket, kirabolják őket, jólaknak és
hazamennek. A gyilkosok, rablók mind sza-
badon járnak. A börtönök és fegyházak aj-
tajait megnyitották, mert még a rabokat
sem tudták élelmezni.

Petár királyt gyűlölik és ha szabadon
mozogna a nép között a legborzalmasabb
bosszút állának rajta, mert tudják, hogy
az ő bárgyúsága vitte Szerbiát a végpusz-
tulás útjára.

Ugyan így vannak Pasiessal és az
egész katona, illetve háborus párttal. Nem
egy kereskedőt gyilkoltak meg azért, hogy
a hadseregnek élelmiszert és ruhát szállított.
Hanz Vilmos miután elhagyta Nist a bol-
gár határig gyalog tette meg az utat. Több
falun ment keresztül és látta, hogy a pa-
raszt asszonyok a fakéregét örölik meg és
abból készítenek kenyeret. Csak egy-egy
marék kukorica lisztet vagy itenek közé,
hogy valami ize legyen.

Igy néz ki Petár birodalma. És Péter
király a rövidlátó tanácsadásra hallgatva
felmerre venni a hatalmas és kulturált men-
archiákkal a hareot!

Adományok

a társadalom köréből.

A Vörös-Kereszt részére az aranyat-
vasért jelige alatt újabban a következő ék-
szeradományok érkeztek be:

Hlatky Endre főispánnál adakoztak:
Spanier Mátyásné két aranygyűrű, arany-
törödek, ezüstsuzsu. Sánta Berta egy arany-
gyűrű. Arany Zsuzsika egy aranykarperec,
egy aranyzsuzsu és két korona készpénz.
Kötting Erzsé egy aranygyűrű. Dervák An-
tálné egy aranygyűrű. Mittermann Szerén
két aranyfüggő és három korona. Róth
Hedvig egy aranygyűrű. Róth Henrikné egy
aranygyűrű. Cserneczy nővérek egy arany-
gyűrű, két kis aranylánc. Budai Zsuzsika
egy aranygyűrű. Lövy Rezsínke egy arany-
gyűrű. Farkas Sándorné 1 aranygyűrű, Farkas
Sándor 1 aranygyűrű. Kajó Mártha 1 arany-
gyűrű, 2 aranyfüggő. Veress Juliánna 1 ezüstóra.
Olaszi községi polgári leányiskola növendé-
keinek adománya Gyulai Mária egy ezüst-
függő, két törött aranyfüggő. Árgyelán Ka-
talin két tört aranyfüggő, egy ezüstgyűrű.
Takács Margit egy ezüstóra. Moskovics Lili
egy ezüstkarkötő és arany törödek. Klein
Sarolta egy korona. Zakar Béláné egy arany-
lánc, egy aranygyűrű, egy ezüslánc, egy
ezüstkarkötő. Csorlye Irina egy aranyfüggő,
egy aranygyűrű. Valéria Pével egy arany-
gyűrű, egy aranyfüggő. Orosz Paulin két
aranygyűrű. Sándor Mariska egy arany-
gyűrű, egy arany láncdarab, két ezüslánc
zsuzsuval. Strausz Lenke egy arany-
gyűrű. B. J. hat korona. Csóti Mariska egy
aranygyűrű. Hegyi Vilma két aranygyűrű.
Friedmann Ilona és Juliska egy ezüst óra,
két ezüst zsuzsu, egy aranygyűrű, egy arany
szív. Gottesmann Rózi egy aranygyűrű.
Zathuretzky Erzsébet és Klára egy arany
karperec, egy aranygyűrű, egy törött arany-
gyűrű, egy ezüst kigyós karkötő, két ezüst
kézlógomb. Matkó Ilonka hat korona. Klein
Béla hat korona. Biczó Jánosné hat korona.
Verebi Boriska és Jolán négy aranygyűrű,
arany foglalat, ezüst törödek.

Ugyancsak az Aranyat-vasért jelige alatt
dr. Miskolezy Ferenénéhez Bihar megyéből a
következő arany és ezüst tárgyakat küld-
ték be:

Papp Mariska egy drb aranygyűrű.
Papp Valéria egy tört aranygyűrű. Gold-
stein Dávidné egy gyűrű és 1 kor. Bihari
Samuné egy ezüst karkötő és 2 kor. Szász
Mihályné 10 kor. Zathureczky Istvánné 8
kor. Herez Szilárd 1 kor. Silberstein Sá-
muelné 1 kor. Guttmann Adolfné 3 kor.
Stern Bernát egy drb tört gyűrű és kor.
Vaudics Péter 1 kor. Horváth Ferenc 1 kor.
Cseh András 1 kor. Balogh Soma 6 kor.
Wertheimer 2 kor. Schwartz Lipót 2 kor.
Molnár 1 kor. Szöllőssy 6 drb ezüst gomb,
1 drb ezüst bross, 1 lóhere, karkötő, 1 drb
függő tört részlet és 1 kor. Dextrler Aladárné
egy arany karkötő. Wesselényi Irén egy drb
arany kereszt. Wesselényi Gabriella egy
arany kereszt. Wesselényi Ilona egy tört
aranygyűrű. Bokor Imre egy drb arany-
gyűrű és 1 korona.

Felhívjuk a t. közönség figyelmét, hogy
a vas emlék-gyűrűknek rozsdásodás ellen,
arannyal, vagy ezüsttel való bélelését szép ki-
vitelben az elismert szolid cég: *Schmutzler*
János ékszerész (Bazár-épület) készíti.

Imrik Kornélia Ónagysága 20 koronát
adományozott a közközházban amputált ka-
tonák számára Major Odön százados el-
hunytá alkalmából koszoru megváltás ei-
mén. Fogadja s nagylelkű adakozó ezuttal
is a közközház hálás köszönetét.

A Kath. Kör választmányi ülése.

A Katholikus Kör választmánya tegnap tartotta havi rendes ülését. Jelen voltak: Dr Karácsonyi János egyh. elnök, Brém Lőrinc, Tóth Imre, dr Kovács S. János, Sürger Bertalan, Stark Gyula, dr Krüger Aladár, Beleznay Antal, Láng József, Kelemen Kálmán választmányi tagok és dr Imrik Gusztáv titkár.

Dr Karácsonyi János elnök mindenek előtt megindítóan jelentette a választmányiak azokat a veszteségeket, amelyek a Kört a legutóbbi választmányi ülés óta érték. Elhunytak Széchenyi Jenő prelátnak-kanonok, alapító tag, Salkovits Pál, Guttmann József és Jellenz József rendes tagok. Jellenz a csatatéren halt hősi halált. Az elnök kegyeletos szavakkal emlékezett meg a Kör halottairól.

Az elnök bejelentette ezután, hogy Schuh Károly századost a Kör háznagyát katonai szolgálatra más városba behívták, ennél fogva távolléte alatt Jánossy Aurél ny. vasuti pénztárnok kéretett föl helyettesítésére, a mit ő el is vállalt s ideiglenes tisztségét azóta már teljes buzgósággal ellátja. Halmos András könyvtárnok bejelentette, hogy a könyvtár rendezését befejezte; a kimutatás szerint a könyvtár 2250 kötetből áll 5560 korona értékben. A könyvtárról katalógus is készült 500 példányban, darabja 20 fillérért kapható.

Jánossy Aurél helyettes háznagy jelenti, hogy a Katholikus Kör tagjai közt rendezett gyűjtés eredményét, 240 koronát a Vörös-Kereszthez eljuttatta.

Új tagokul felvették: Somlai József, Oláh Döme, Barabás Zoltán, Fábry István, Kövér Ignác, dr Sigmund Andor, dr Szandtner Pál, dr Horváth Jenő, Simenszky Gyula, Wodicska Sándor, Kozma Szilárd, Horváth Győző, Géczy József.

Végül dr Karácsonyi János kanonok előterjesztette, hogy mivel most a hadjárat sorsáról állandó kedvező hírek jönnek, nincs akadály annak, hogy a katolikus körü vetítéstélyeket ismét megtartsuk.

A választmány kimondta, hogy a vetítéstélyeket az idén is megtartja s a program elkészítésére dr Vucskics Gyula egyházi alelnököt kéri fel.

HIREK

*** 10,000 korona a menekültek ellátására.** Az oroszok betörése elől Nagyváradra menekültek iránt a város közönsége részéről élénk részvét nyilvánult meg. Hlatky Endre főispán az első perctől kezdve nagy érdeklődéssel intézkedett, hogy a szegény családok kellő elhelyezést és ellátást nyerjenek. A Réten körülbelül 400 menekült van, közöttük igen sok család 5-6 gyermekkel. A főispán naponként meglátogatja őket. Azonkívül Hlatky Endre főispán a belügyminiszterhez fordult segélyért, a menekültek ellátására, amire a miniszter 10,000 koronát utalt ki az állampénztárból a szegény menekültek ellátására. Így a menekültek kellő felszerelése biztosítva van, hogy a szűk viszonyok között levő és sok felől igénybe vett város pénztárára nagyobb teher nehezedne. Az oroszok teljes kiverése után a hatóság gondoskodik a menekültek visszaszállítása iránt.

*** A hivatalos lapból.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dr Hoványi Gyula kir. jogakadémiai nyilvános tanárnak az 1914-15. tanévre ezen kir. jog-

akadémia prodékánjává történt megválasztását tudomásul vette és dr Hoványi Gyulát az említett időre prodékáni tisztségben megerősítette.

*** Adományok a vasuti beteg nyugvóállomásnak.** A Vörös Kereszt vasuti beteg nyugvóállomást élelmiszeradományokkal látták el a következő adakozók: özv. Káti Nándorné, özv. Németh Vincéné, Goldberger Lajosné, Hoffmann Miksáné (Barátka) és Czinka Viktorné (Biharszentandrás).

*** Koszorúmegváltás.** A Gazdasági és Iparbank igazgatótanácsa elnöke Széchenyi Jenő prelátnak-kanonok halála alkalmából koszorúmegváltás címén 100 koronát adományozott a Vörös Kereszt Egyletnek.

*** Cukrásztészták a sebesülteknek.** A sebesültek ápolóitól értesülünk, hogy Stepper Ottó cukrász 180 drb krémes tésztát és 70 liter kávéval küldött a esendőiskolában ápolt 800 sebesült részére, a megelőző napokban ugyanily nagy adományban részesítette a sebesülteket. Ezt az adományt buzdító példaként azért is közöljük, mert mostanában teljesen megszűnt minden adomány a sebesültek részére. A kórház felügyelő hatósága megtiltotta, hogy a kórházba adományokat vigyenek be s azért még azok is, akik behozták adományaikat, úgy vitték haza ahogy hozták, a helyett, hogy a kórház portásánál hagyták volna. Mivel közvetlenül ők nem adhatták át adományaikat a sebesülteknek, inkább nem adták oda, hanem visszavitték. Mit akartak ezek a jó kedvű adakozók? Sebesültjeink szegényes kinestári ellátását akarták megjavítani adományaikkal, vagy a köszönetek bezsebeléséért mentek csak? A közönség tévedésben van, ha azt hiszi, hogy a sebesülteknek nem szabad beadni ételnevelüket. A tilalom csak arra vonatkozik, hogy az adakozók be nem mehetnek a kolerajárvány óvintézkedései következtében, de a kórházak hatósága szívesen veszi, ha a sebesültek ellátásának javításához a közönség adományaival hozzájárul. És azok a szegény fiatal katonák, akik sebeiktől eltekintve, nagyon egészségesek, sóvárogva várják a régi jó ozsonnákat, amikből már rég nem részesültek.

*** Olcsó sertésus.** A belügyminiszter tudvalevőleg felhívást intézett a nagy közönséghez, hogy lehetőleg minél kevesebb marhahúst fogyasszon s háztartásában inkább a sertés- és juhust vegye igénybe, hogy a rendelkezésre álló vágómarhák husa a hadsereg élemezésére jusson. A miniszter felhívásának betartását eddig azonban akadályozta a sertésus drágasága. Bizonyára megnyugvással veszi a nagyközönség, hogy a nagyváradai sertésüzemében, Körös-utca végén Popovics Athanáz, a fogyasztó közönségre való tekintettel, nagymennyiségű sertés állományt rendezett be, ahol naponként kiváló minőségű sertések kerülnek levágás alá, hogy olcsó sertésushez jusson a közönség. A nagyszabású telepen a tiszta tengerivel hízalt sertések husa olcsó: sertésus kilója 1 kor. 48 fillér, szalona, zsirnak való kilója 1 K 48 fillér, háj kilója 1 K 52 fillér, tepertő kilója 1 K. 40 fillér; zsir 5 kilótól feljebb [kilónként 1 K 64 fill., paprikás szalonnakilója 1 K 70 fill.

*** Kisajátítási tárgyalások.** A bihari helyi érdekű vasutak Biharpüspöki állomásának kibővítése, a biharpüspöki-összi összekötő vasutvonal kibővítési munkálataival már évek óta elkészültek, azonban az ezen építkezéseknél elfoglalt területek kisajátítása még nem lett lebonyolítva. A kártalanítás megállapítása céljából a bíróság most intézkedett s a kisajátítási eljárást Biharpüspöki községhez október 30-ra, Biharszentandrás községhez pedig október 31-re tűzte ki. A tárgyalásokon leendő megjelenés céljából a kisajátított területek tulajdonosait értesítette.

*** Kolera ügyben.** Minden község előljáróságának! Hivatkozással a 144.233-1914. VII. d. számú belügyminiszteri körrendeletre, tisztelettel értesitem, hogy a betegek és koleragyanusok elkülönítéséhez szükséges előírászerű ágyfelszereléseket és fertőtlenítő eszközöket előzékenységéből a júniusi szabott árainon szállítom. Rendelvények beérkezési sorrendben kerülnek leszállításra. Telefonszám: 905. Tisztelettel: Weisz Kálmán magyar kórh. ber. vállalata, Nagyvárad, Nagypiac 10. Darvassy-ház.

*** Női parthi fél cipők** fekete és barna színben K. 5-ért, szürke szarvasbőr cipők K. 5-ért. Saját készítményű fiú bokszipő K. 7, férfi bokszipő v. chevró fűzős v. zugsos K. 9. Női egész cipő K. 8, női amerikai egész cipők nagy választékban, ugyszintén minden uridivatikkal a legjutányosabban szereshető be Fekete Jenőnél Szentjános-utca 3. Kispipa mellett.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacs-vay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

*** Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-utca, Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani áratok számítottak. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, cognac, likőrök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árákkal.

Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségben már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-utca Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

x A legújabb párisi kalap-újdonságok egyedül KOHN HELEN kalapüzletében kaphatók, Nagy Sándor-utca (Weiszlovich-ház), ahol nagy választék áll a hölgyközönség rendelkezésére a legizlésesebb és a legújabb divatu kalapokban igen olcsó árakban. A Szigligeti-színház művészöinek kalapszállítója. Átalakításokat modellek után vállal.

*** Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpéztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, amelyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvekre és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

*** Ingatlan eladás.** Nagytelek-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hurgaria cipőgyár r.t.

x Kiadó lakások. Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x Kiadó lakások. Szacs-vay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

„The Roosevelt Schoe“
amerikai cipők
12.50 és 16.50 kizárólag

Reichard Dezső
cégnél

Rákóczi-ut Orsoiya zárda
épületében kaphatók.

* Több egyszobás lakás kiadó.
Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

**A legszebb
kézimunkák**
Tátray cégnél

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

Legujabb táviratok.

**Az oroszok kivonulnak
Galiciából.**

Budapest, okt. 7. (A sajtó bizottság engedélyével jelenti tudósítónk cenzurált távirata.) A Vossische Zeitung közli Magyarországból, hogy azon körülményekből, melyek szerint az eddig Bécsbe szabadságot galíciai vasutasainkat újból szolgálatra behívták, továbbá pedig az oroszok Lemberget felgyújtották: azt lehet következtetni, hogy az oroszok Galiciától kivonulóban vannak.

A cár a harctéren.

Berlin, okt. 7. (M. T. I.) A cár csak a legszükségesebb kíséretével, nagy titokban a harctéren utazott. A cár is, mint Poincaré, katonáit akarja lelkesíteni.

**A német-francia harcok
végső tüze.**

Budapest, október 7. (Tud. cenz. táv.) A Daily Telegraph írja, hogy a német-francia harcok hevessége elérte a legfelsőbb fokot. Az ellenséges sánc árkok mindössze kétszáz méternyire vannak egymástól.

Egy elkésett hadüzenet.

Bécs, okt. 7. (Tud. táv.) Portugália hadat üzent Németországnak.

**Antwerpenből menekülnek a
polgárok.**

London, október 7. (Tud. cenz. táv.) Az antwerpeni katonai kormányzó kijelentette, hogy a város, tehát az erősségeken belül 4-5 kilométernyire fekvő helyek bombázása küszöbön áll.

A polgárok jöttek ha e hagyják a várost.

**Hivatalos jelentés az északi
harcterről.**

Budapest, okt. 7. (Min. sajtóosztály.) Offenzívánk tegnap a több helyen folytatott kisebb harcokban mindenütt elérte célját.

Egy Premslből vakmerő repülés után visszatért vezérkari tiszt jelentése szerint a vár védelmet a harci lelkesedéstől áthatott sereg a legtevékenyebben és legnagyobb körültekintéssel végzi.

Több kirohanással visszaszorította az ellenséges harcvonalat és számos foglyot ejtett. Az oroszok valamennyi támadása a várművek tüzelése alatt

rettenetes veszteségek mellett teljesen összeszorult.

A Kárpátokban a Viszoki nyeregtől nyugatra már nincs ellenség. A Máramarosba betört ellenséget megvertük, a város már a múlt éjjel birtokunkba jutott. Hőfő vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

**Elítélték a horvát bán
merénylőit.**

Budapest, okt. 7. (Saj. tud.) A M. T. I.-nak jelentik Zágrábról: Az itteni törvényszék, Skerlecz Iván horvát bán merénylőit Schefer Jakabot öt, Herrigonid Rezsőt pedig nyolc évi börtönrre ítélte el.

SZÍNHÁZ

Szezonnyitás a Szigligeti színházban. Mint már több ízben jeleztük volt a Szigligeti színház művezető igazgatósága nagy részben újonnan szervezett társulatával amelyet kiváló erőkből sikerült összeállítania, e hó 11-ikén vasárnap nyitja meg a jelenlegi idényt. A vasárnap esti bemutató előadásul Sas Sas Ede legujabb alkalmi szindarabja a „Mihály pópa leánya” kerül színre a legjobb szereposztásban, a melyből már serényen folynak a próbák az új társulattal s előreláthatólag nagy sikere lesz Sas Ede kiváló darabjának. — Vasárnap délután 3 órai kezdettel fél helyárral a Tót leány kerül előadásra, amely az elmúlt vasárnap este nagy tetszést aratott.

Havi bérlet a Szigligeti színházban. A színház művezető igazgatósága tekintettel a rendkívüli állapotokra, ideiglenesen a havi bérletet léptette életbe, mely célszerűségénél fogva igen előnyös a bérlőközönségre nézve. A bérlet egyelőre 30 előadásra terjed és pedig 10 A., 10 B. és 10 C. előadásra. A bérletek e hó 12-én hétfőn este már érvényesek. Bérletet lehet minden nap a színház titkári irodájában d. e. 9-12 ig és délután 3-5-ig.

**IGAZSÁG-
SZOLGÁLTATÁS**

Gatsó Gyulát fölmentették. Megírtuk, hogy az idén, március 5-én Gatsó Gyula magánhivatalnok agyonlőtte Csizsár Gyula dr. rendőrfogalmazót, aki elesábitotta Gatsó Gyula feleségét és Gatsó fölment Csizsár r. fogalmazóhoz és kérdőre vonta. Szóváltás keletkezett köztük. Csizsárt, — mint a tárgyalás során bebizonyolódott, kardot akart rántani Gatsóra, aki erre öt lövéssel megölte. Mint tudósítónk táviratozza, az esküdtszék a jogos önvédelem esetét látta fennforogni és Gatsó Gyulát fölmentette. Az ügyész semmiségi panaszt jelentett be. Gatsó Gyulát dr. Salusinszky Gyula budapesti ügyvéd védte.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Ha nincs megelegedve szabójával, mely drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel **DARABONT GY.** és **T. BSA** uriszabó céget Szigligeti Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepí önt az ottani szőlő, szőlő, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beklüdtött áltönyről újat készítenek. Valódi angol szabóvétel.

Helyi és vidéki telefon 980.

**Első nagyvárad
cementipar.**

Készítünk granitó, terazzó, műkö és minden e szakmába vágó munkákat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyelet mellett. Kívánatra angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a leglelkismeretesebb és legmesszebb menő jóállás mellett készítenek. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

Cement, cementcsövek, fedéllemezek, gipsz.

csatornázás
ismert jó minőségben.

Kondor Dezső
Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. sz.

Telefon 969. Telefon 969.

Vaságyat

hozzá való fehéreművel
azonnal szállíthatok bár-
milyen mennyiségben **olcsó**
szabott árak mellett.

Barna Jenő
Nagyvárad.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás foly-
tán a város részére szükséges kőműves, ács, asztalos,
lakatos, szobafestő, mázó, üveges, bádogos, cserepező,
kovács, kerégyártó és kövező munkálatok vállalatba
adása céljából 1914. évi november hó 26-ik napján
délelőtti 9 órakor a városház bizottsági termében nyil-
vános árlejtést fogok tartani.

A vállalati idő tart három egymás után követ-
kező éven át, vagyis 1917. évi december hó 31-ig.

Az ajánlatok csak írásban alulírott kezébe
1914. évi november hó 26-ik napjának d. e. 9 órá-
jáig adhatók be. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel
látandók el és csak szabályszerűen kiállított és pe-
ceséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és köz-
vetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak
tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelölendő a
munkát, amelyre az ajánlat vonatkozik.

Bánatpénzül ajánlattevők tartoznak a kőműves
munkálatokra 2000, az ács munkálatokra 2000, az
üveges munkálatokra 100, a cserepező munkálatokra
200, a szobafestési munkálatokra 100, a lakatos
munkálatokra 400, az asztalos munkálatokra 400,
a mázó munkálatokra 300, a kovács munkálatokra
200, a kerégyártó munkálatokra 200, a bádogos
munkálatokra 200, végül a kövezési munkálatokra
2000 koronát készpénzben vagy óvadékképes érték
papirokból letenni.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad,
hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy
annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az
ajánlathoz.

A fent jelzett összes munkálatokra vonatkozó
általános és külön feltételek valamint az egység ár-
jegyzék a városi mérnöki hivatalnál a hivata os órák
alatt megtekinthetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni
köteles, hogy jelen hirdetményt, az árlejtési általános
és külön feltételeket, továbbá az egység árjegyzéket
összeri azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

Több munkanemre tett együttes ajánlat esetén
az ajánlat végén világosan kiteendő, hogy ajánlattevő
ajánlatából bármelyik munkanem kivételét elvállalja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyárt-
mányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalma-
zására vonatkozó rendelkezéseit minden ajánlattevőre
feltétlenül kötelező.

Az ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mind-
addig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges
döntés megtörténik, ellenben Nagyvárad városát csakis
az árlejtés eredménye felett hozandó határozatának
jogerőre emelkedésével kötelezi.

Azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a
várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak,
illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tar-
toznak szállító képességüket és megbízhatóságukat
azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni,
melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fenntartja magának a jogot,
arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok közül az
ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választ-
hasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárad, 1914. október hó 1-én.

Komlóssy József,

tanácsnok,

mint az árverési küldöttség elnöke.

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesítem a nagyságos és főtisz-
telendő papságot és a n. é. közönséget, hogy
papi és civil ruha tökéletességét
áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagy-
ságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen
nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki meg-
rendelőnek elég egy minta reverenda beküldés,
esetleg hívásra személyesen kiutazom.

Alkalomra bármilyen szalon ruha kölcsön
kapható.

Alázatos tisztelettel

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi- és polgári szabó.
Szent János-utca 32. (Saját ház.)

ALAPITTATOTT 1898-BAN.

Kálvaria-utcán egy üres telek eladó.

Kevés pénzért sok mindent vásá- rolhat, és pedig:

női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni " 28 " " zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fe-
héreművek zsebkendők, ridikálók pénzerszények,
ernyők igen olcsó ártért. Himzés valódi klöpli csipkék.

Férfi gallér darabja 10 fillér,

csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvét,
viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért
a pénzt visszaadjuk.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Műszaki harisnyakötőde

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.
(Ausländer férfiszabócég után.)

KÉSZIT új férfi fuszéklit és női harisnyákat a
legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó
árban. Elvállal fejleéseket s javításokat, valamint
assur- és muslin-harisnyákat, kivágot cipőkhöz a
legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meg-
győz mindenkit a harisnyák jószágáról. Az üzlet 14
év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Marknal szerzi be.

Wertheim-szekrény régí finom butorok,

Sunda cimbalom,

varrógép,

kerékpárok,

üzlet-berendezés

jutányosan eladó.

Rákóczi-út, Régiség-üzlet.

Stern-palota.

A Nagyváradí sör jó és olcsó!

Hasonlítsa össze más sö-
rökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

szükségtelen más
sört drágábban vásárolnia

Telefon: gyár 439. sz.,
városi iroda 471. szám.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Fűszerelő telefonja 55. sz.